

УДК 336.02:336.1: 336.6

Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 9 грудня 2021 р., м. Кропивницький. – К.: «Ексклюзив-Систем», 2021. - 141 с.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, практиків

Редакційна колегія: **Левченко О.М.**, д.е.н., проф., **Шалімова Н.С.**, д.е.н., проф., **Сибірцев В.В.**, д.е.н., доц., **Базиліук А.В.**, д.е.н., проф., **Ковальчук К.Ф.**, д.е.н., проф., **Загреба І.Л.**, к.е.н., доц., **Попов В.М.**, к.е.н., доц. (*відп.секретар*), **Петренко Л.М.**, асист. (*техн.редактор*)

Представлені матеріали є результатами досліджень науковців та практиків з проблем фінансово-кредитного регулювання розвитку економіки та соціальної сфери. До збірника ввійшли тези доповідей, що розкривають проблеми сучасної фінансової науки та практики: розробки методів реалізації фінансової політики держави; фінансово-аналітичного забезпечення, податкового регулювання і страхового захисту суб'єктів підприємницької діяльності; напрямів реформування фінансів соціальної сфери та системи соціального забезпечення; оцінки впливу глобалізації економіки на розвиток фінансів; сучасних проблем обліку, аудиту та оподаткування; розвитку новітніх інформаційних технологій у фінансах.

ISBN 978-617-7942-19-0

Рекомендовано до друку Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол № 5 від 20 грудня 2021 року)

Матеріали публікуються у авторській редакції.

За підбір і точність наведених фактів, цитат, даних, власних імен та іншої інформації несуть особисту відповідальність автори тез доповідей. Редакція може приймати рішення про публікацію статті в порядку обговорення, не поділяючи точки зору автора.

© Автори, 2021

© Центральноукраїнський національний технічний університет, 2021

- відповідного законодавчого забезпечення;
- економічного зростання;
- стабільності цін;
- обмінного курсу національної валюти;
- удосконалення фінансово-кредитної системи;
- розвитку ринку нерухомості (в т. ч. землі).

Відпрацьований механізм застави нерухомості й емісія на її основі іпотечних цінних паперів дозволять мобілізувати заощадження населення і спрямувати їх на розвиток перспективних галузей економіки [4].

Отже, можна зробити висновок, що покращення банківського іпотечного кредитування призведе до покращення економічного ринку України. Незважаючи на нестабільну ситуацію, яка складається на фінансовому ринку України, іпотечне кредитування все ж таки може стати одним із найголовніших факторів поліпшення якості життя населення і підвищити інвестиційну привабливість іпотечного ринку.

Література:

1. Сергатюк О.А. Стан та перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/284.pdf>
2. Шиндель В.С. Іпотечне кредитування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2015. Вип. 1(16). С. 97-100.
3. Кушнір С.О., Кікош В.В. Аналіз іпотечного кредитування в Україні. *Економіка та суспільство: електронний журнал*. 2021. Вип. 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/170>.
4. Свистун Л.А., Погрібний О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку іпотечного кредитування України. *Економіка і регіон*. 2014. Вип. 4 (47). С. 68-73.

Попов В. М.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ОПТИМІЗАЦІЙНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

Підвищення прибутковості підприємств в сучасних умовах господарювання залежить від оперативного реагування їх керівництва на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі і викликано дією ряду факторів. Чинники зовнішнього впливу не залежать від діяльності підприємства та включають соціально-економічну та політичну стабільність в країні, кредитну, податкову та інвестиційну політику держави, розвиток страхового та фондового

ринків, рівень реальних доходів населення, демографічні тенденції тощо. Внутрішніми чинниками є обсяг і структура активів підприємства та джерел їх фінансування, якість управління цими складовими, здатність формувати необхідний фінансовий результат та інші. Врахувати дію цих факторів можливо з допомогою проведення всебічної оцінки фінансового стану, фахової інтерпретації її результатів та вчасного впровадження відповідних заходів щодо його покращення, що в кінцевому підсумку сприятиме підвищенню ефективності господарювання та розвитку підприємства.

Теоретичним, методичним та практичним аспектам сутності, аналізу фінансового стану підприємств та пошуку шляхів його покращення присвячена навчальна література та дослідження значної кількості науковців. Серед них можна виділити: Аверіну М.Ю. [1], Безбородову Т. В. [2], Карпенко Г. В. [3], Кірейцева Г.Г. [4], Обущак Т. А. [5], Поддєрьогіна А.М. [6], Рудницьку О. М. [7], Шкарлета С.М. [8] та багато інших.

Проте, незважаючи на значні досягнення вітчизняних та зарубіжних вчених у дослідженні даної проблеми, ряд важливих питань стосовно покращення фінансового стану підприємства вимагають подальшого вивчення та формування нових підходів до його стабілізації.

Відсутність систематичного ретельного аналізу фінансового стану, гнучкого фінансового планування, управління ризиками та несвоєчасне виявлення фінансової нестабільності призводить до кризових явищ на підприємстві.

Першочерговим етапом у покращанні фінансового стану українських підприємств є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу [7].

Однак використання того чи іншого виду капіталу має свої переваги та недоліки. Перевагами фінансування діяльності підприємства за рахунок власного капіталу є: відносна простота залучення, краща здатність до генерування прибутку, вища дохідність, забезпечення фінансової стійкості підприємства, платоспроможності у довгостроковій перспективі, зниження ймовірності банкрутства. Поряд із цим, йому властиві й певні недоліки, такі як: обмеженість обсягу залучення; висока вартість у порівнянні з альтернативними позиковими джерелами формування капіталу.

Таким чином, якщо підприємство використовуватиме лише власний капітал, то воно матиме найвищу фінансову стійкість (коефіцієнт автономії дорівнює одиниці), але обмежуватиме темпи свого розвитку (оскільки не зможе акумулювати необхідного додаткового обсягу активів у періоди сприятливої кон'юнктури ринку) та не використовуватиме фінансові можливості приросту прибутку на вкладений капітал.

Перевагами ж позикового капіталу є: нижча вартість у порівнянні з власним капіталом; широкий спектр залучення; здатність генерувати приріст фінансової рентабельності (коефіцієнта рентабельності власного капіталу); забезпечення росту фінансового потенціалу підприємства та обсягів його господарської діяльності.

Однак є ряд недоліків, що перешкоджають широкому використанню цього виду капіталу. До них слід віднести: складність процедури залучення; висока залежність його вартості від коливань кон'юнктури фінансового ринку; сформовані за його рахунок активи менш прибуткові на суму виплачуваного позикового процента в усіх його формах; його використання формує ризик зниження фінансової стійкості та втрати платоспроможності.

Таким чином, якщо підприємство використовує позиковий капітал, то воно за рахунок формування додаткового обсягу активів має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку і можливості приросту рентабельності фінансової діяльності, але більшою мірою генерує фінансовий ризик і загрозу банкрутства.

Таким чином, оптимізація структури капіталу – це важливий етап стратегічного аналізу капіталу, який полягає у визначенні такого співвідношення між власним капіталом, що приносить прибуток, та позиковим, що залучається на основі його повернення, при якому досягається максимальна ефективність діяльності підприємства.

Отже, єдиного вірного способу визначення ефективного співвідношення власного і позикового капіталу не існує навіть для одного й того ж підприємства на різних етапах його розвитку та за різних умов функціонування економіки. Теоретичні концепції оптимальної структури капіталу виходить з необхідності комбінування джерел фінансування й оптимальною при цьому є структура капіталу, яка максимізує ринкову вартість підприємства та мінімізує вартість його капіталу.

Створення реальних передумов для виходу підприємства з фінансово-економічної кризи та покращення його фінансового стану забезпечить виважена збутова політика. Правильний підхід до просування продукції на ринку товарів дозволить збільшити об'єми її реалізації. Важливими маркетинговими завданнями є вирішення питання реклами, упаковки, випуску високоякісної сувенірної продукції, фірмова торгівля, стимулювання збуту різними шляхами та інше.

Важливим також є реалізація усієї продукції, що застоюється на складах з метою пришвидшення оборотності капіталу підприємства та збільшення прибутку. Для розширення ринків збуту підприємство може створити пункти роздрібної торгівлі. Звичайно такий захід не вирішить існуючих фінансових проблем, але дозволить скоротити термін реалізації товару та прискорити розрахунки з кредиторами.

На збільшення прибутку підприємства та його конкурентоспроможність на ринку збуту впливає зниження собівартості продукції, яке можна досягти шляхом впровадження нової техніки та технологій, раціональнішого використання матеріальних і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних витрат в собівартості продукції.

Здача в оренду та реалізація зайвих виробничих і невиробничих фондів забезпечить збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства. Це підвищить платоспроможність підприємства і збільшить

коефіцієнт абсолютної ліквідності, а також дасть можливість підприємству використовувати довго- і короткострокові кредити банку для фінансування своєї поточної діяльності.

Підвищити ліквідність підприємства можна за допомогою механізму фінансової стабілізації, який передбачає вжиття заходів, які спрямовані водночас на зменшення фінансових зобов'язань та на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання. Мінімізації фінансових зобов'язань підприємства можна досягти шляхом зменшення суми постійних (зокрема витрат на утримання управлінського персоналу) та умовно-змінних витрат; продовження строків кредиторської заборгованості за товарними операціями; відстрочення виплат дивідендів та відсотків. Збільшення суми грошових активів можна досягти рефінансувавши дебіторську заборгованість (шляхом факторингу, форфейтингу, використання векселів, примусового стягнення); прискоривши оборотність дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту); оптимізувавши запаси товарно-матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків).

Наявність нової високопродуктивної техніки значно покращує показники діяльності підприємств та зміцнює їх фінансовий стан. Заходи, спрямовані на збільшення інвестицій у основні фонди та зміцнення матеріально-технічної бази, потребують значного обсягу фінансових ресурсів. Тому запровадження та активне використання у цьому процесі лізингу заслуговує на окрему увагу. Його перевага у тому, що підприємство отримує не кошти, а конкретні машини та механізми, які мають техніко-економічні характеристики, які необхідні підприємству для здійснення його діяльності. Це надає змогу відразу приступати до надання послуг і з одержаної виручки поступово розраховуватись з лізингодавцем. А оскільки сторони можуть домовитись про терміни і розмір виплати, то можна досить гнучко враховувати інтереси кожного партнера. Крім цього механізм лізингу можна застосовувати не лише для придбання нової техніки, але і для ремонту тієї, яка вже використовується.

Для прийняття правильних управлінських рішень, як керівництвом так і інвесторами, надзвичайно важливою є інформація про фінансовий стан підприємства. Тому важливою умовою є достовірність, повнота та вчасність інформаційного забезпечення підприємства.

Отже, реалізація цих напрямів повинна призводити до стабілізації фінансового стану підприємства і зростання ефективності його функціонування.

Література:

1. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №9. С. 92-100.
2. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. *Економіка. Управління. Інновації*. Випуск № 1 (11). 2014. С. 1-7
3. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. *Економіка держави*. 2010. №1. С. 61—62.
4. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: підручник. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. 88 с.

5. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №9. С. 92—100.
6. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. 6-е вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2008. URL: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/fp/str/21.html>.
7. Рудницька О., Біленька Я. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 639. С. 132–138.
8. Шкарлет С.М., Кравчук Г.В. Аналіз фінансового стану промислових підприємств. К.: ТОВ «Дорадо-Друк», 2009. 292 с.

Пугаченко О. Б.

канд. екон. наук, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Андрощук В. В.

слухач Кіровоградської Малої академії наук учнівської молоді
м. Бобринець, Кіровоградська обл., Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО» В ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛАХ

Зміна соціальних й економічних відносин, покращення економічного клімату, розвиток ринкового середовища, призводять до виникнення нових суб'єктів господарювання, серед яких важливим інструментом стає мале підприємництво. Незважаючи на важкі умови функціонування економіки України, непостійність політичного і правового середовища, окупацію частини територій, кризу спричинену пандемією COVID-19, суспільство чітко розуміє потребу в розвитку малого підприємництва, у т.ч. і через його значну роль та суттєвий вплив на соціально-економічне життя держави у цілому.

Роль малого підприємництва у світовій економіці різко зросла у 80-90-ті роки. За даними ООН, загалом на малих та середніх підприємствах у світі зайнято майже 50% працездатного населення та виробляється 33-60% національного продукту. Частка малих підприємців в українській економіці досить стрімко зростає. Якщо в 2013-му внесок цього сегменту у ВВП становив лише 14%, то у 2020-му він забезпечив у ньому кожену четверту гривню [1].

Наразі існує проблема визначення терміну «мале підприємництво». Це пояснюється тим, що «використовується термін «мале підприємництво», і їм досить часто замінюють поняття «малий бізнес», тому що досі серйозного розмежування цих понять немає; вважається, що відмінність між цими термінами полягає лише в тому, що термін «мале підприємництво» – це юридичний термін і вживається переважно в нормативних актах, а «малий